

Nämdö Green Archipelago Verksamhetsberättelse 2023

Tillsammans för
en livskraftig
Nämdöskärgård

Innehåll

Bakgrund	3
Organisation	3
Medlemsmöten 2023	3
Protokollförda styrelsemöten	3
Styrelse 2022	3
Revisorer 2022	3
Valberedningen 2022	3
Medlemmar	3
Koordinator och kommunikation	4
Ekonomi	4
Biosfär Nämdöskärgården	4
Projekt	4
Cirkulärt Biosfärområde i Skärgården	4
Våtmarker	5
Ängsmark	5
Naturvägledning	5
Lokal cirkulering av resurser	6
Trädallé	6
Kräftvatten	6
Medborgarforskning	6
Nämdöskärgårdens Odlarforum	7
STROBIO	7
Aktiviteter	7

Bakgrund

Nämdö Green Archipelago (NGA) bildades 2020 med syfte att undersöka Nämdöskärgårdens förutsättningar för att utses till Biosfärområde. Ett biosfärområde skall vara ett modellområde för hållbar utveckling där människa och natur ska kunna utvecklas tillsammans. NGA får ekonomiskt stöd från Världsnaturfonden WWF och vi arbetar tillsammans med dem under devisen "Tillsammans för en livskraftig skärgård".

Organisation

Medlemsmöten 2023

Föreningen NGA har genomfört två medlemsmöten, årsmötet 30 mars och medlemsmöte 30 maj för att fastställa stadgeändringar.

Protokollförda styrelsemöten

Föreningen NGA har under verksamhetsåret haft 13 protokollförda styrelsemöten.

Styrelse 2022

Lotten Hjelm, ordförande

Gunilla Söderqvist, sekreterare

Urban Gunnarsson, adjungerad kassör

Malcolm Dixelius, ledamot

Yngve Hässler, ledamot

Karin Heeroma, ledamot

Helena Strömberg, adjungerad ledamot

Revisorer 2022

David Heeroma

Valberedningen 2022

Inger Erikson, sammankallande

Kristin Deibe

Stina Molander

Medlemmar

NGA erbjuder alla som vill att bli medlemmar. Enligt beslut på årsmötet är avgiften 100 kr per år för enskild medlem och 200 kr per år för företag/organisation.

Medlemsantalet uppgick vid årsskiftet till 32 privatpersoner och 11 företag.

Koordinator och kommunikation

Ann Aldeheim är nu ensam anställd Projektkoordinator i föreningen. Varje helgfri först måndag och sedan onsdag kl. 10-14 har koordinatören hållit Biosfärkontoret i gamla skolan i Sand öppet för besök.

Vi har fortsatt med vår närvaro på sociala medier och når ut brett i Nämdöskärgården och till andra intressenter. Vårt Facebook-konto Nämdö Green Archipelago har 405 följare och vårt Instagramkonto @namdogreenarchipelago har 210 följare. Vi har skickat ut 13 nyhetsbrev till de 293 prenumeranterna året.

Ekonomi

Föreningen har fortsatt god ekonomi. Avtalet med Världsnaturfonden WWF förnyades och resterande medel betalas ut i början av 2024. På grund av svårigheter med tillstånd för våtmarker förlängs projektet cirkulärt biosfärområde i skärgården till 2024-06-30 för att vi ska hinna genomföra det planerade arbetet.

Se vidare årsredovisning och budget.

Biosfär Nämdöskärgården

NGA:s arbete med att skapa Stockholms skärgårds första biosfärområde drivs inom projektet Biosfär Nämdöskärgården, finansierat av WWF. Projektet kräver ett brett förankringsarbete och lokalt engagemang. Det långsiktiga målet för biosfärområdet är hållbar utveckling i en livskraftig skärgård med fungerande ekosystemtjänster, över och under ytan med människa och miljö i samklang.

Det är UNESCO som utser Biosfärområden enligt en process som tar cirka 5 år. Det första steget är en förstudie som ska visa på områdets förutsättningar att uppfylla de kriterier som ställs för ett biosfärområde. Vi har under 2023 färdigställt den rapport som summerar vår förstudie och hoppas att kunna uppnå status som kandidat för att bli ett biosfärområde under 2024. Kommunstyrelsen i Värmdö kommun har glädjande nog fattat beslut om att stödja vår kandidatur vilket har varit en förutsättning för oss att gå vidare. Partierna i majoritet röstade för vår kandidatur men de i opposition motsatte sig beslutet och hade åsikter om den lokala förankringen. Region Stockholm har även de uttalat sitt stöd, och givit oss ett *Letter of intent*. Endast Länsstyrelsens uttalade stöd saknas vid årets slut.

Projekt

Cirkulärt Biosfärområde i Skärgården

Projektet, som löper från april 2022 till juni 2024 med finansiering från WWF, fortsätter bana väg för biosfärområdet i stort. Att lyssna på människor och förstå

deras behov och visa i praktiken vad ett biosfärområde har för möjligheter till att utveckla samhället har varit och fortsätter vara lyckosamt. Vi har genom bland annat naturvägledning och möjligheten för människor att hävda sina ängar och återbruka sitt material lyckats höja andelen hävdade ängsmarker och bidra till att gynna den biologiska mångfalden. Sommarens aktiviteter med fotoutställningen Nordiska väsen-rödlistan och de fjärilsaktiviteter vi anordnade gav också lokalbefolkningen roliga händelser och oss en chans att berätta mer om vad vi gör och vad vi vill genomföra.

Allt detta bidrar till att skapa lokalt engagemang och arbetstillfällen, men också till att visa exempel på ett cirkulärt fungerande modellområde i enlighet med Unescos krav för ett biosfärområde. Målsättningen är att aktiviteterna genererar arbetstillfällen som medger möjligheter för verksamheterna att fortgå efter avslutat projekt.

Våtmarker

Tyvärr har tillstånden fortsatt dröjt och de blev inte klara förrän under senhösten. Arbeta kommer ske under våren 2024. Vi planerade för tre våtmarker och var helt inställda på det med godkända tillstånd och externa medel. Tyvärr drog fastighetsägarna sig ur projektet på Nämdö, vi såg verkligen fram emot att kunna skapa våtmarken på Nämdö och kunna använda den platsen som en utbildningsplats både för besökare och lokalbefolkningen.

Ängsmark

Vi har fortsatt att hävda de ängsmarker vi påbörjade och fler blommor är planterade i de inhägnade pollineringskorridorerna.

I juni genomförde vi med hjälp av slätterblomman naturvård en kurs i lieslätter.

I september bjöd vi in till slätterhelg i Sand då vi slog två ängar och samtidigt passade på att berätta om ängshävd, lieslätter och vilda växter. Man fick också prova vår utrustning vi har för utlåning som man kan hyra via Boka direkt. Maskinerna har använts flitigt vid ängsslätter, tvåhjulstraktorn och mountain pressen har till exempel gjort hundratals balar på Mörtö-Bunsö. Utrustningen över lag har varit en bra "snackis" och reklampelare, som en ingång för att få berätta mer om vad vi gör.

Naturvägledning

Vi visade den fantastiska fotoutställningen Nordiska Väsen-Rödlistan av Linnea Jägrud och Tore Hagman utanför biblioteket hela sommaren. Utställningen kopplar ihop våra nordiska väsen med förändringarna i naturmiljön orsakade av människor.

Fotoutställningen har varit mycket populär. Tidningen Skärgården hade en artikel innan vernissagen. Ungefär 50 personer kom till vernissagen och det är deltagarerekord för våra aktiviteter, vi uppskattar att flera hundra personer sett utställningen totalt. Tack vare den har vi kunnat nå ut till fler och kunnat nå en annan målgrupp genom att prata om bland annat hoten mot biologisk mångfald på ett helt nytt sätt.

I anslutning till detta har vi placerat ut QR-koder i naturen till texter som berättar om Nämдös naturtyper, vår verksamhet blandad med handfasta tips om hur du kan främja den biologiska mångfalden på din fastighet. Planen är att den här informationen ska ligga till grund för det sammanfattande dokument vi ska presentera vid projektets slut.

Centrum för naturvägledning vid SLU, Sveriges Lantbruksuniversitet, har en årlig tävling i "årets naturvägledning". Vi nominerade oss själva och utställningen i kategorien Självguidande naturvägledning om biologisk mångfald och vi kom till final som en av tre finalister men vann tyvärr inte.

I augusti hade vi Tom Arnbom ute för en fladdermussafari i Sand. Tom hade med sig sin specialutrustning för att kunna höra fladdermöss och vi fick höra flera olika fladdermusarter. Eventet var välbesökt, ca 20 personer deltog, med flera nya, för vår verksamhet, ansikten.

Lokal cirkulering av resurser

Vår flismaskin har fortsatt använts flitigt, bland annat har den gått varm under arbetet med trädallén vid Gamla Östanvik och av de boende på Ängsholmen och Orrön. Alla foton i fotoutställningen sitter i hållare byggda av lokala snickare med enbart återbrukat material från Nämдö.

Trädallé

Allén vi Gamla Östanvik har inventerats och skötselplan upprättats. Tillstånd att hamla och ta ner och återplantera träd har sökt hos Länsstyrelsen och beviljats.

Hamling har skett av alla träd i allén som planerat men tyvärr har vi inte kunnat återplantera några träd än.

Kräftvatten

Nämдös två sjöar Västerbyträsket och Storträsket har under hösten inventerats för flodkräfta. 25 mjärddar har lagts i varje sjö men endast i Västerbyträsket påträffades ett svagt bestånd. Resultaten är rapporterade till det regionala projektet Skärgårdskräftan men inga bestämda åtgärder hur man går vidare är bestämt.

Medborgarforskning

Studiecirkeln om skärgårdsväxter som påbörjades våren 2023 höll på till och med slutet av november. Vi har tillsammans lärt oss om lokala växter, hur man känner igen dem och vad de är bra för. Vi har också noterat var de växer så att vi under hösten 2024 kan samla frön och föröka dem. Vi började med 14 anmälda men på slutet var vi 7 som deltog.

Fjärilstemat på kontoret fortsatte hela sommaren och vi hade även i år vår årliga fjärilsräkning, i år vid två datum 13 juli och 3 augusti. I början av augusti anordnade

vi en mycket välbesökt föreläsning, ca 45 personer deltog, i Hembygdsgården om fjärilar 'Fjärilar i naturen - och målade och fotograferade i bestämningslitteraturen', av redaktören Marcus Boldemann. Med oss var också fjärlssamlaren professor emeritus i molekylärbiologi vid Umeå universitet Dan Hultmark som bland annat berättade om hur fjärilar flyger mellan kontinenter. På biblioteket födde vi under sommaren upp två kullar av tistelfjärilslarver som vi sedan släppte ut. Då fick besökarna följa fjärlens olika livsstadier och hjälpa till att komma på bra namn åt dem.

Nämdöskärgårdens Odlarforum

Nämdöskärgårdens Odlarforum har fortsatt med aktiviteter för pengarna vi fick av Postkodstiftelsens Grannskapsinitiativ. en kurs i ympning av fruktträd och Plantbytdagen på Östanviks gård, både välbesökta och mycket uppskattade. En trädgårdsdag anordnades vid Nämdö Böte i juli, i augusti åkte Odlarforum med taxibåt till Utö för att titta på deras trädgårdar, våtmarker och odlingar. I september var det skördeträff vid Hembygdsgården och i oktober var den sista aktiviteten, en kurs i att fermentera grönsaker. Projektet är avrapporterat och godkänt.

STROBIO

Vi har blivit beviljade 2 000 000 kr från Postkodstiftelsen till projektet STROBIO som vi genomför med forskare från SLU. Projektet ska undersöka vad som händer under vattenytan vid strandbete av till exempel nötkreatur och vattenbuffel och ska pågå i två år och genomföras i mellanskärgården.

Aktiviteter

- I mars genomfördes en studieresa till Åbo och Skärgårdshavets biosfärområde, 17 personer deltog. Det var en mycket intressant resa då Skärgårdshavet delar flera av våra förutsättningar och utmaningar. Med på resan var också forskarna från Södertörns högskola som vi har kontakt med i projektet *Landpaths*.
- I mars deltog delar av Nämdö Green Archipelago på båtmässan Allt för sjön, där vi fick chansen att berätta om vår verksamhet från Marina scenen.

- Under våren 2023 var arkitektstudenten David Sindelar på Nämdö och använde en 3d-skanner för att dokumentera skolbyggnaden där vårt kontor och biblioteket ryms. Han använde byggnaden som en modell och utvecklade den med en tillbyggnad som ett multifunktionellt hus för utbildning och kontor, kallat *Archipelago of knowledge*. Hans fina ritningar och några fysiska modeller har vi under hösten och vintern visat i hallen. David var även på besök i augusti och visade resultatet i Hembygdsgården.
- 29 juli var det Nämdödagen och vi bemannade ett bord och pratade om våra aktiviteter och skärgårdsutveckling. En rolig och intensiv dag där många uttryckte sitt intresse för våra aktiviteter.
- Koordinator Ann har höll i en presentation i november för alla pilotområdena, Stockholms skärgård, Södra Bottenhavet och 8 fjordar, i projektet Ekosystembaserad havsförvaltning, ca 50 personer deltog.
- Ann höll också en presentation om NGA på SNIR:s (Swedish Network for Island Research) möte i december.
- Länsstyrelsen anordnar ett par gånger om året det de kallar för *Samverkan Stockholms skärgård* och i höstas deltog NGA för första gången. Gruppen består av representanter från Länsstyrelsen, Stockholms universitet, SLU, Sportfiskarna, WWF, Skärgårdsstiftelsen och Stockholms stad.
- NGA deltar också i *Pilot Stockholms skärgård*, ett projekt finansierat av havs- och vattenmyndigheten HaV där Länsstyrelsen är huvudman. Projektet syftar till att förbättra havsmiljön genom ekosystembaserad havsförvaltning och är uppdelat i olika arbetsgrupper. Representanter från NGA deltar i en arbetsgrupp om fiske där bland annat utflyttningen av trålgränsen diskuteras och i en grupp där bland annat processer, och medborgardeltagande diskuteras.
- Nämdö Skärgårdsråd, som bildats för att ta tillvara nämdöbornas åsikter i diskussioner med myndigheterna under processen att bilda en nationalpark, har haft flera öppna möten för allmänheten men också haft möten med berörda myndigheter. Arbetet med den av staten planerade nationalparken har fortsatt och NGA har deltagit i Nämdö skärgårdsråds möten samt den workshop WWF och bildandegruppen ordnade i augusti. På workshopen deltog fast-deltids- och sommarboende samt politiker och tjänstemän från Värmdö kommun.

Naturvårdsverket har skickat ut förslaget om ny nationalpark på remiss och vi förbereder ett svar.

- Dialogen med forskarna i projektet *Landpaths* har fortsatt under hösten. Ann har blivit intervjuad för forskningen och vi har haft möten för att planera ett medborgardialogmöte som vi avser genomföra tillsammans under hösten 2024.
- Tillsammans med forskare på SLU och Östersjöcentrum, Linnea Jägrud och Baltic Sea Science Center på Skansen filar vi på att ta konceptet om väsen vidare, Väsen vid Östersjön. Förhoppningsvis kan utställningen vi visade under sommaren, och sätter upp igen sommaren 2024, visas på Skansen och så kan vi tillsammans ta fram aktiviteter kopplade till det.

Nämdö mars 2024

Tillsammans för
en livskraftig
Nämdöskärgård

